אור ה' — הדרוש הי"א

הדרוש הי"א אם השכל והמשכיל והמושכל דבר אחד אם לא: והנה צד ההיו' מפורסם אצל הפלוסופיי שהם יראו כי כן למה שהשכל בפועל ואיננו נאחז במקום ואיננו דבר זולת ההשכלה והמושכל ואשר הופשט מהדבר המושכל איננו זולת ההשכלה התבאר אצלם א"כ היות המשכיל והשכל והמושכל דבר א'. ואמנם יתחייב להם זה בשכל הנפרד שהוא בו בפעל תמיד והיא מבואר שיתחייב זה בשכל האנושי בהיותו בפעל וכבר האריך בזה הרב בחלק הא' מספרו. ואולם צד השלילה יתבאר כן למה שיתחייב מהניחנו השכל והמשכיל והמושכל דבר אחד שהשכל יתעצם במה שישכילם. והתבאר במה שקדם שקרות זאת ההקדמה למה שיתחייבו ממנו בטולים רבים. הנה אם כן כשהיה שכל האדם משכיל בפעל אי איפשר שיהיה המשכיל והמושכל דבר אחד. למה שהמשכיל הוא דבר זולת ההשכלה אלא שההשכלה מתחייב במשכיל חיוב עצמי ולזה הוא מבואר שקרות זאת ההקדמה בשכל האנושי. אף כשנניחהו שכל בפעל גם בשכל הנפרד יתחייב כן שההשכלה תאר עצמי ולא עצמות ובזה נעמדו רגלי המון הפלוסופים שלא בחנו בין עצמות לתאר עצמי והפלא מהם שלא ימלט הדבר מחלוקה אם שההשכלה במושכלים מתחלפים דבר אחד בעינו אם לא ואם היה דבר אחד יתחייב שהמושכלות יהיו דבר א' בעינו למה שההשכלה והמושכל דבר אחד בעינו וכבר הונח מתחלפים ויתחייב גם כן שכשידע האדם מושכל אחד ידע כל המושכלים אחר שהם דבר אחד בעינו ואם אין ההשכלה בהם דבר אחד בעינו יתחייב שהשכל יהיה מורכב ממושכלים מתחלפים ואם הם עצמים היה מורכב מעצמים רבים וכל זה בתכלית הבטול והנה זה מספיק בדרוש הזה: